

“Som un aventurer. M’hi he convertit a desgrat, empès d’ací i d’allà pels vents del món. He crescut com l’herba, no sé com. Amb el pas dels dies he après que les persones caminam per una corda tibada sobre l’abisme, tot i que ho ignorem o procurem ignorar-ho. Tanmateix, jo em considero una de tantes excepcions. He fet dues guerres i ara sóc a París a punt d’obrir una finestra. Aquest és el meu projecte més immediat, obrir una finestra. Vull dir que sóc com els trens de la Gare du Nord que des de l’alliberament de la ciutat es troben en via morta. Una precisió pel que fa a mi: abans de les dues guerres ja existia, i no em vull deixar de reconèixer en cap dels dies viscuts. Vaig passar els primers quinze anys a muntanya, a una casa dalt d’un turó conegut com el Puigboscà. La terra és proximitat; el cel, infinit. Sovint he dormit al ras. Les nits estelades m’he allargat boca amunt i he vist passar el carro de Selene. No sotraqueja. Si alço els braços, sento com les rodes tan llunyanes em llisquen en els palmells. Em deixen pols de cristall que no m’obre altres ferides que les de l’enyorança.”

Llorenç Capellà ens ha escrit un blues. Una composició magnífica, extraordinària, meravellosa; una bella i poètica història. No és una cançó de cec ni un romanç de taverna i acordió, per més que el fil conductor de l’*andante* (*moderato* a vegades, *vibrato molto* a voltes, *majestoso* sempre), marca una tonada que recorda les penombres envelades i entelades d’un cafè de barri candent i decadent. És un blues simfònic amb tots els instruments d’una orquestra humanista i amb una coral que canta i enramella una polifonia d’humanitat. Lletre i música del mateix autor. El compositor també s’ha entretingut en dissenyar l’escenografia, amb llums i ombres, amb colors combinats (de roses vermelles sobre fons negre o de margalides blanques sobre fons blau) i, amb fums suggestius de tons ocres sense estridències, manté l’atmosfera.

El llibre comanda. T’agafa de la mà i ja està fet de tu. Et glapeix i et fa anar on vol i pel camí que vol. Cal fer confiança a l’autor, perquè la passejada és un plaer dels sis sentits (el sisè? el sentit més sentit: el dels sentiments). En tres quaderns que podien ser cent-i-més relats, ens malmena la caminada amb un desordre cronològic farcit de viatges *round trip* i en un continu *flashback* (quina pena que ningú reivindiqui *analepsi*). El constant anar i venir, amb salts

endavant i reculades, no és gens casual. No passeu ànsia que, tot i que els desenllaços compareixen a mitjan llibre, no perdreu un bri d'alè de les ànsies de continuar la lectura, amb els ulls i la ment cavalcant a les totes, amb fruïció i deler esperançat que no us decebrà gens ni una mica. Alterar la seqüència clàssica no afebleix l'interès, ans l'estimula i potencia. Tanmateix l'ordre mata l'esperit i no hem de permetre que l'esperit mori.

Què ens hi has embolicat dins d'aquest llibre, polissó tu, **Llorenç Capellà**. Quina l'has feta? Dolcet dolcet, amb amorosida estructura, ha bastit un gegantí monument als vençuts, un homenatge als perdedors, un acte que honora els derrotats, un reconeixement positiu a la desolació, una vindicació de la infantesa com a primera (i, segurament, única) pàtria, un elogi als herois desconeguts i a les heroïnes que en serveixen el dol, un cant a la resistència, un sentiment agredolç de llunyanies amb tot allò que s'ha perdut dins de la boira del temps d'unes guerres tan innecessàries com totes (Cuba, la dels Tres Anys, la Segona, Indoxina...), un compromís ferm amb els ideals sempre lligat, en oberta prevenció, al rebuig al maniqueisme (sap tothom que, per tot, hi ha de tot? I que els nostres, a vegades, no són nostres? I que, d'assassins, en trobareu de tota casta?). L'autor ha preferit el triomf de la dignitat que no fer guanyar els seus.

Abans d'acabar el primer paràgraf haureu llegit: "Les nits estelades m'he allargat boca amunt i he vist passar el carro de Selene. Si alço els braços, sento com les rodes tan llunyanes em llisquen en els palmells. Em deixen pols de cristall que no m'obre altres ferides que les de l'enyorança." Assaboriu la imatge. Recreau-vos-hi. Si preferiu fer un tast poètic a sort, obriu el llibre i posau el dit a qualsevol punt i a qualsevol pàgina. L'atzar i la mirada us retindran paraules que exerciten l'enteniment:

"Va moure una mà, a l'altura dels ulls, per veure com els dits es fonien amb la fosca i, amb la fosca, també tot ell es fonia".

"Pregunta del soldat: Si Selene i jo habitàvem el paradís i coneixem els camins del retorn, perquè el paradís sempre ens queda esquerra mà i lluny, tan lluny?"

"Si em notes abatuda és perquè la pau em desconcerta".

“El marrec jugava a encaçar el tren. El veia partir i quan s’havia allunyat deu o quinze metres, estrenyia a córrer i no es donava per vençut tot i que la distància anava en augment. Finalment es deixava caure, esgotat, i estava de cul fins que el tren tornava petit com un cigró, camí de Sidney.

-Perquè l’encalces?- va demanar-li el granger.

-Perquè sé que mai no el podré agafar- li va respondre”.

“Podria cloure els ulls i caminar d’una banda a l’altra fins a perdre l’esma. Tanmateix s’orientaria de bell nou. Les passes el portarien sempre a l’origen de la memòria”.

“Nosaltres som les nostres mans. Les mans maten i estimen. Xopes de sang són capaces d’acaronar amb una tendresa infinita”.

“Portaves a la pell els aromes de totes les terres que havies alliberat”.

“L’exiliat ho admet: te més complicitat amb el món dels morts que amb el dels vius. Però no li causa inquietud ni el commou. Ho ha entès: hi ha uns espais comuns entre la vida i la mort per on vagareja la memòria, fins que la memòria s’esfilagarsa fatalment, en un espai de temps no mesurable”.

“Ai company, no hi ha revolució possible amb els genitals podrits.”

“El silenci de la mort és percep a través de la mirada, no de l’oïda.”

“Has reparat en el mocador negre amb roses vermelles que porto a les espatlles de cap a cap d’any? Mai no me n’he separat, fa part de la memòria.”

“...escodrinyar el passat o el futur és com mirar a través de l’aigua. Si l’aigua d’un riu és tèrbola, va dir, no es pot veure el llit.”

“...la tristesa i l’enyorança, i potser el dolor, tenen uns espais concrets, amb uns clots fets a la mida de la persona, però que en realitat engoleixen la memòria.”

“...he viscut sense sospesar la possibilitat de desfer el camí, perquè a l’altra punta, la del retorn, em retrobava amb un món devastat.”

“I la nit no es contempla. Més aviat s’escolta.”

“...l’encoratjava a guiar-se per l’instint. La raó i el cor són els dos esclavatges de la persona.”

“Era absurd morir quan tot comença.”

“Si mires el cànem de les soles ben segur que està impregnat de fang i de sang, les espècies de la vida.”

“No tornis a baixar al cor de la terra si no et crida la mort, em va advertir, i de la fosca oculta mai no te’n refiïs.”

“Sovint, en evocar aquelles vetllades, he pensat en la candela encesa. Un instant abans d’apagar-se, revifa i il·lumina més.”

“I una conclusió inevitable: l’eternitat és la memòria. (...) Fins i tot l’eternitat envelleix, va dir-se.”

I seixanta pàgines nord enllà del mateix llibre, diu i recomana:

“Paraules que suren en el turó del Puigboscà i que l’exiliat va sentir con el metge Arnau les deia a Selene, estant ambdós asseguts en el banc de la clastra: enamora’t del cel, el cel no envelleix.”

Plouen bons amonestaments com un salt d’aigües i, amb els pensaments, s’annexen un raig i roll de frases fetes que, si no ho són, mereixerien ser populars: “beu més que un clot d’arena”, “freqüentava l’església més que les òlibes del campanar”, “no ploris tant que t’acabaràs la mar”...

I escenes cinematogràfiques a rompre (tota la novel·la és de pel·lícula). Una mort assegut a un cavallet de fira, amb una pistola a la mà per a qui mai no ha mort ningú i, d’abans de nàixer, ja va ser víctima de la violència.

Poètica mort d’una fugissera vida.

Gràcies, infinites gràcies, Llorenç!

Jaume Riera
Món de Llibres
10 de juny del 2015